

בית הספר לאמנות המדרשה, מכללה אקדמית בית ברל

מערך יחידות הוראה

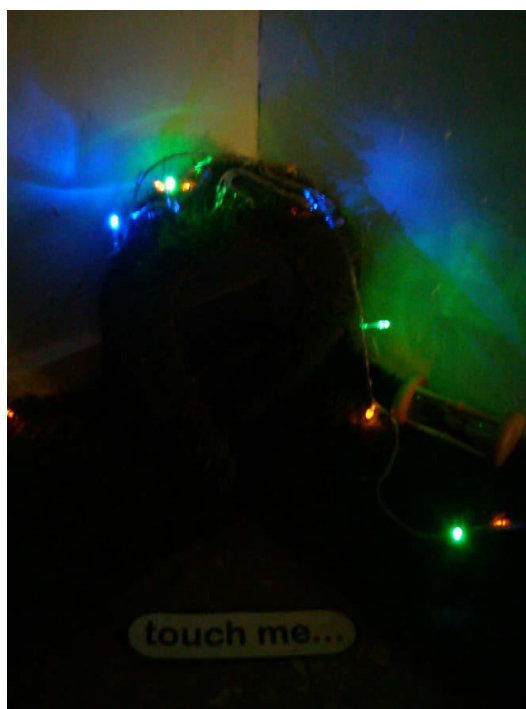
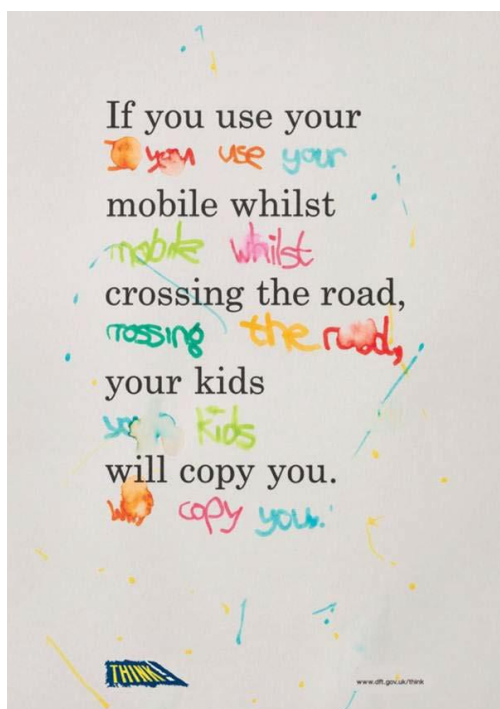
2012

מערך שיעורים בנושא-

השראה ומקורות שונים למציאתה

תכנון: ענבל הרשטיג

הנחייה: ד"ר ברונפלד-שטיין חוה

המערך עוסק במציאת השראה במקומות ומקורות שונים.

מטרות המערך:

- התלמידים יתנסו בשימוש בחושים השונים לבחינת הסביבה וידרשו להביא את ממצאיהם.
- התלמידים יתמודדו עם בחירה והבאה של תכנים שונים (חפצים/חומרים, טקסטים, מוסיקה) כמקורות השראה.
- התלמידים יכירו גישות חדשות ליצירה חזותית ולהעלאת רעיונות/מחשבות.

שיעור ראשון – היכרות ומבוא להפעלת חושים ומציאת מקורות השראה

מטרות:

- לעורר מחשבה על מקורות השראה ליצירה
- לפתח יכולת התבוננות והקשה ממוקדות / לפתח יכולת מיקוד חושי (תשומת לב מוגברת לאחד

(החושים)

- למצוא את החדש בתוך המוכר

אמצעי המחשה: רמקולים קטנים, מיצב - בדים, שרשרת אורות, אובייקטים שונים

פתקים עם כיתוב באנגלית – "hear / "drink me" / "watch me" / "eat me"

"me" וכו'

תוכן(מצגת/קליפ/סרטון): קטלוג התערוכה "חפרפרת" של הילה לולו לין.

חומרים וציוד נדרש: מחשב + מקרן, דפים חתוכים לגודל A5, מצלמות אישיות של התלמידים.

מושגים:

* **מיצב(installation) -** פיסול המתייחס למרחב בו הוא מוצג. מלשון להציב, להתקין (to install).¹

המיצב לוקח בחשבון חוויה חושית רחבה מאשר אובייקט או ציור או פסל על מעמד.

* **site-specific -** מיצב המיועד עבור חלל ספציפי.

***השראה –** הנעה לפעולה (יצירה) מתוך חוויה, מראה, תוכן חיצוני לנו או תחושה פנימית.

עבור כל אדם תכנים שונים יהוו כהשראה. **"קשה ללכוד אותה. ואי אפשר לגרם לה לבא בכוח. אבל**

יש דברים שהיא

אוהבת. כמו למשל -תשומת לב".²

***חושים -** היכולות של יצורים חיים לקלוט מידע מהסביבה או מהגוף, ולהמירו לקוד חשמלי-כימי כדי

שהמוח יוכל לעבד אותו.

בגוף האדם יש חלוקה קלאסית (שנקבעה על ידי הפילוסוף היווני אריסטו) לחמישה חושים.³

מבנה השיעור [90 ד'] :

לפני השיעור- הכנת מיצב - סביבה רב-חושית הכוללת - מוסיקה, תאורה שונה, אובייקטים מגוונים, בדים,

, ופתקים בסגנון אליס בארץ הפלאות עליהם כתוב: "שתו אותי", "אכלו אותי", "האזינו לי", "הריחו אותי",

"תראו אותי"...

תרגיל קצר – תגובה לסביבה – בחינת סביבה רווית גירויים ותגובה אליה. [15 ד']

בחינת תוצאות התרגיל ושיחה על השראה

"מה גורם לכם ליצור? במה אתם מוצאים השראה?"

מקורות השראה מגוונים מעולמות תוכן אחרים ובאמצעות שימוש בכל החושים. [25 ד']

תרגיל – צייד - חידוד חושים:

התלמידים יערכו סיבוב בסביבת בית ספרם ובאמצעות חידוד חושי "יצודו" פרט שעד כה לא שמו לב

לקיומו

אותו ירשמו כטקסט (ואם ברשותם מצלמה יצלמו). [15 ד']

¹ וויקיפדיה- <http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%99%D7%A6%D7%91>

² מרב שין אלון – אתר "פרוססיה" - <http://www.artmerav.com/Processia.asp?id=15>

³ וויקיפדיה- <http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%99%D7%A6%D7%91>

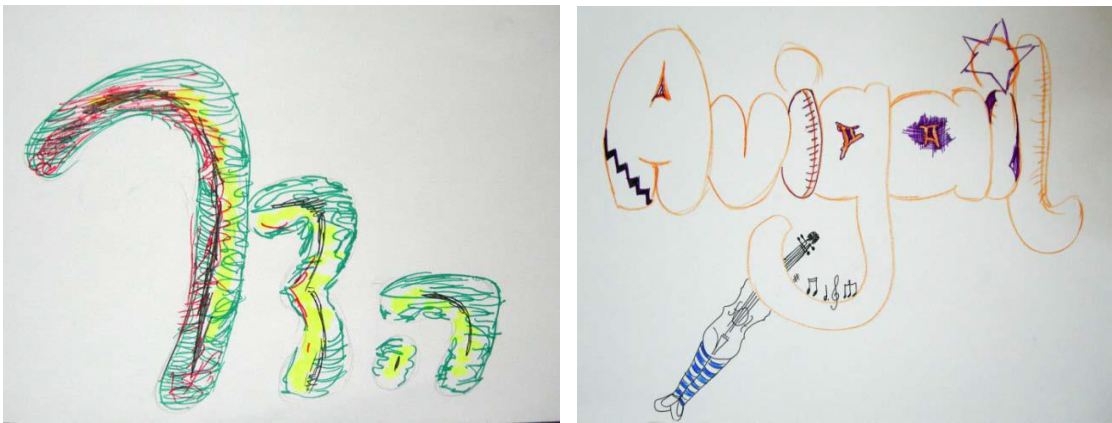
הצגת "שלל" הצייד [20 ד']

סיכום שיעור [10 ד']

משימה לבית / לשבוע הבא

מי שרוצה לנסות "ציד" כמו בתרגיל האחרון בסביבת המגורים שלו מוזמן לעשות כן ולהביא את התוצאות.

שיעור שני – דימוי וטקסט

מטרות:

- התלמידים יכירו את המושגים טיפוגרפיה, פונט, דימוי, אילוסטרציה, סאטירה
 - התלמידים יכירו את הזיקות השונות בין טקסט מילולי, דימוי חזותי ומושגים
 - התלמידים יתנסו בעבודה המשלבת בין טקסט מילולי לחזותי
- אמצעי המחשה: מצגת, קליפ, ספרים.

תוכן(מצגת/קליפ/סרטון):

ספרים – דוד טרטקובר, אל תפני מבטך לאחור (קומיקס ישראלי), Y + X (קומיקס ישראלי).

חומרים וציוד נדרש: מחשב, מקרן, רמקולים, דפים 4A, מספריים, דבק נוזלי, מגזינים, עיתונים וחומר מודפס,

התלמידים יתבקשו להביא חומרי צביעה וציור כאוות נפשם – עפרונות, צבעי פנדה, טושים, וכו' **מושגים:**

* **טיפוגרפיה** - האמנות סידור ועיצוב טקסט. הא כוללת בחירת גופנים, גודל אות, אורך שורה, ריווח בין שורות, בין מילים, בין אותיות ובין צמדי אותיות. מעצבים גרפיים, מעצבי אותיות, טיפוגרפים, ופרסומאים עוסקים במלאכת הטיפוגרפיה.

* **פונט** - גופן או פונט הוא סגנון עיצוב צורת ה**אותיות**.

* **מטאפורה** - יסוד או תכונה מועתקים מעולם תוכן אחד לאחר ונוצר צירוף מילולי חדש – "לב הים, ראש ההר, חיק הילדות"

* **דימוי** - אמצעי לשוני המשווה בין שני רכיבים לשוניים מתחומים שונים, שיש ביניהם יסוד משותף, דומה אך לא זהה, "בריא כמו שור".

* **אילוסטרציה** - איור, ציור, תמונה, דיאגרמה, הדגמה, המחשה, שתכליתם להבהיר דברים כתובים.

* **סאטירה** - לעג על המצב, לגלוג, יצירה עוקצנית.

מבנה השיעור [90 ד'] :

פתיחת שיעור - התלמידים יישבו סביב שולחן גדול במרכז הכיתה. השיעור יפתח עם הצגת תרגיל במצגת.

תרגיל – "שם דיוקן" - התלמידים יכינו דיוקן עצמי באמצעות אותיות שמם. [15 ד']
בסיום התרגיל, מעבירים את הדיוקן לתלמיד שיושב מימין.

שיחה - כל תלמיד אומר בכמה משפטים אילו תכונות עולות מהאופן בו כתוב וממקום הטקסט בדיוקן שקיבל. [30 ד']

סיכום התרגיל - "מה אפשר ללמוד מהתרגיל שנתתי לכם?" [5 ד']

קליפ טיפוגרפי – קליפ שעשוי מאותיות וסימני פיסוק בלבד. Typolution⁴

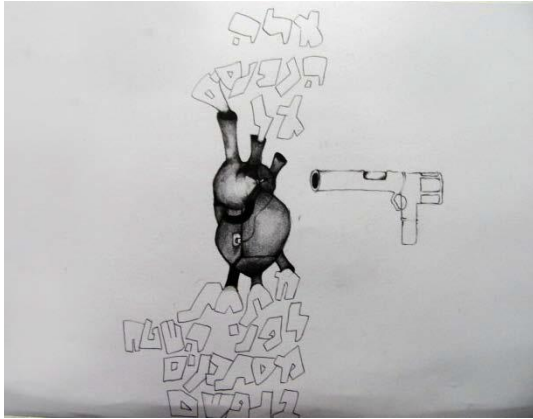
מצגת – טקסט ודימוי, סוגי יחסים ודוגמאות, טקסט בעולם האמנות. [30 ד']

סיכום שיעור [10 ד']

משימה לבית ולשבוע הבא – התלמידים יביאו טקסט שקראו או שמעו במהלך השבוע ואשר עורר בהם עניין.

שיעור שלישי – טקסט ודימוי, טקסט כמקור השראה

⁴ <http://www.youtube.com/watch?v=zVPfTlpCKaw>

מטרות:

- התלמידים יישמו את התכנים שלמדו בשיעור הקודם בנושא סוגי היחס בין דימוי וטקסט
- התלמידים יתנסו בגישה חדשה לרישום
- התלמידים ישתמשו בחוש המישוש כאמצעי לקליטה חושית

אמצעי המחשה: מחשב, מקרן, ספרים.

חומרים וציוד נדרש: נייר 250 ג' חתוך לחצאי גליון, דפי 4A. מספריים, דבק נוזלי, מגזינים, עיתונים וחומר מודפס.

תוכן (מצגת/קליפ/סרטון): מצגת תזכורת לשיעור קודם (דימוי וטקסט) ספרים (דויד טרטקובר, קומיקס ישראלי $x+y$)

מושגים:

* **רדי-מייד** - ("ready-made) חפצים מן המוכן... חפץ יומיומי חסר ייחוד", רדי-מייד סגנון אמנותי העושה שימוש באובייקטים שאינם מייצגים מאומה פרט לעצמם.⁵

מבנה השיעור [90 ד'] :

* הכיתה מסודרת בח' גדולה (שיהיה מקום לעבוד על חצי גליון או רבע גליון) שולחנות או "חמורים".

תרגיל ארוך – מטקסט מילולי לטקסט חזותי: [65 ד']

אפשר להסתכל בספרים שמביאה כדי להיזכר בדברים שדברנו בשיעור שעבר.

מצגת – תזכורת לסוגי היחסים בין דימוי לטקסט

מי שמסיים תולה על הקיר את העבודה שיצר ולידה את הטקסט שהיווה לו השראה / נקודת מוצא.

אולי שיחה ודיון על העבודות: [15 ד']

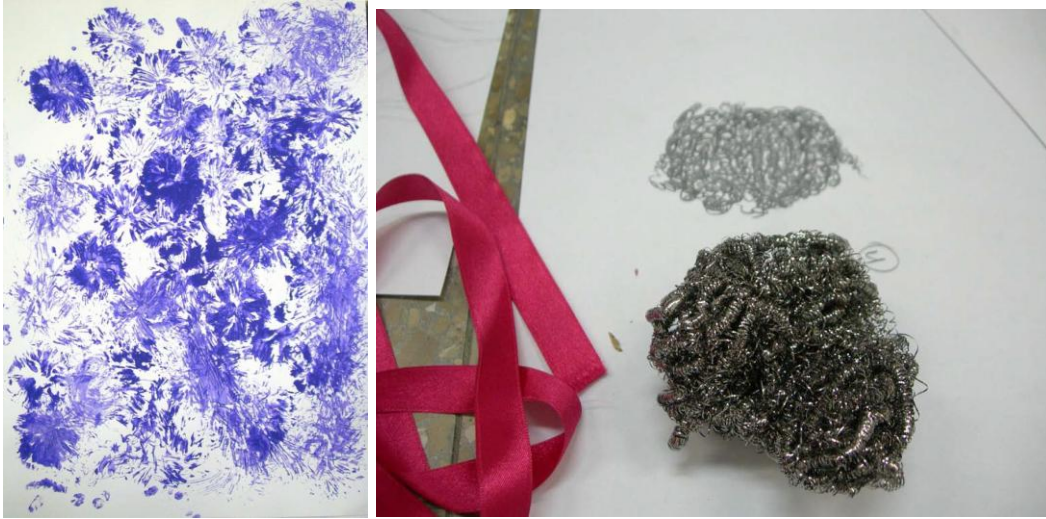
סיכום שיעור - טקסט מילולי יכול להוות השראה ליצירה ויזואלית, כמו גם להיות חלק ממנה כאשר הוא

יכול להוסיף או לשנות את המשמעות של הדימוי המקורי [10 ד']

⁵ מתוך הספר - טבע דומם: מייצוג של חפצים לחפצים של ממש, כרך 2 מאת האוניברסיטה הפתוחה, אליק מישורי, קריין חזקיה

משימה לבית / לשבוע הבא – התלמידים יביאו חפצים/אובייקטים שפני שטחם בעלי טקסטורה (רכים, דוקרים, חלקים וכו).

שיעור רביעי – חוש המישוש – ידיים במקום עיניים

מטרות:

- התלמידים יתנסו ברישום תוך הסתמכות על חוש המישוש ולא חוש הראייה
- התלמידים יתנסו בתרגילים קצרים וקצובים בצד תרגיל ארוך

חומרים וציוד נדרש:

חומרים/חפצים עם טקסטורות ותכונות חומריות שונות – רכים, מחוספסים, חדים, חלקים, (קטיפה, בד יוטה, חפץ צבוע לכה או פלסטיק חלק, גומי צמר פלדה, צמר גפן, שטיח סינטטי מחצלות קש, סקוץ' כלים)

קופסאות קרטון, צבעי גואש, צלחות פלסטיק, דפים A4 וחצי ורבע גיליון. עפרונות ופחמים שהתלמידים יביאו.

מושגים:

* טקסטורה – (מרקם בעברית) "מתייחסת לאופן היערכות החלקים בחומר מורכב. זהו שטח רצוף צורות קטנות וצפופות המרוכזות על רקע החומר – ניתן לחוש אותו במגע או לראות את האפקט שלו במשחקי הצללים על גביו."⁶

מבנה השיעור [90 ד'] :

לפני השיעור

מסדרת 7-8 עמדות (שולחנות) במעגל אך עם רווחים גדולים בין שולחן לשולחן.

פתיחת השיעור [5 ד']

⁶ (<http://clickit3.ort.org.il/Apps/WW/page.aspx?ws=baea9f41-2ff5-4673-b477-79eff5159353&page=a4af723f-c324-48c1-8865-3074d218ab51&fol=c088b730-2ee4-4d8e-92f7-1311fd5fdd98>)

התלמידים שהביאו אובייקטים ייתנו אותם. יוציאו עפרונות ופחמים.
בזמן שהתלמידים מתארגנים, אנו מכינים את הפעילות (מניחה חפצים בקופסאות קרטון סגורות אשר עשיתי בהן חורים להכנסת הידיים)

תרגיל 1 – "קופסאות מסתובבות" – "לראות עם הידיים" [30 ד']

מניחים קופסא על כל עמדה (שולחן), מסבירים את הנחיות התרגיל.
התלמידים מתיישבים וניתן האות להתחיל – התלמידים ממששים אובייקטים שונים דרך חור בקופסת קרטון.

ורושמים רישום מהיר (ד5) בעקבות התחושות שחשו על דף קטן יחסית (מקסימום 4A+) שמם ומספר הקופסא. לאחר 5 ד' עוברים לעמדה אחרת, ורושמים את התחושה הבאה. בתום 3-4 סבבים מפסיקים, מניחים ליד כל קופסה את הרישומים שנעשו – אני שואלת מה לדעתם יש בקופסא – התלמידים עונים, אני פותחת את הקופסא ומגלה את החפץ.

דיון על התרגיל – "מה ההבדל בין רישום של אובייקט באופן זה ? לעומת כיתת הרישום שלכם?" [10 ד']

תרגיל 2 – הטבעה והדפסה – "חומר כמברשת" [30 ד']

כל תלמיד יבחר אובייקט (שניתן להרוס) ויבדוק כיצד ניתן להשתמש בחומר כמברשת או חותמת להטבעה.

*ניתן להראות מספר דוגמאות של הטבעות מוכנות מראש כחידון – מראים לתלמידים הטבעה ושואלים אותם מאיזה חומר היא נעשתה.

לתת את האפשרות להמשיך את התרגיל בבית: ציור באמצעות הטבעות והדפסות -

לאחר שכולם רואים אילו אפשרויות כל חומר נותן, ניתן להמשיך בשיטה זו בבית וליצור "ציור" שעשוי כולו מהטבעות והדפסות באמצעות חומרים.
למשל: איך יראה פורטרט באמצעות "ציור" בטפיחות ספוגים?

סיכום שיעור [15 ד']

מבקשים משני תלמידים לסכם מה למדו בשני התרגילים (הראשון/ה את חלק א' והשני/ה את חלק ב') בסיום סיכום קצר שלנו.

לשבוע הבא

מבקשים מהתלמידים להביא שיר שהם אוהבים ונגן עם אוזניות.
בנוסף, יביאו התלמידים עבודות שעשו בשיעורים הקודמים.

שיעור חמישי – צליל - דמוי – צליל כהשראה

מטרות:

- התלמידים ילמדו על חיבור בין מוסיקה ודימוי
- התלמידים ילמדו מושגים כגון סאונד ותכונות "חומריות" של צליל

"חד"/"רך"/"ארוך"/"קטוע"(סטקטו)/"מתמשך" (לגטו)

- התלמידים יתנסו בחיבור בין מוסיקה/סאונד ודימוי
אמצעי המחשה: קליפים, מוזיקה.

תוכן(מצגת/קליפ/סרטון):

נעימת הנושא של הסרט "האנה"⁷

נעימת הפתיחה של הסרט "פסיכו"

טריילר של הסרט HANNA⁸

חומרים וציוד נדרש: מחשב, מקרן, רמקולים, גישה לאינטרנט, נגן +אוזניות.
ניירות 250 ג', מספרים, דבק, מגזינים, צבעים ועפרונות.

מושגים:

* סאונד – תנועת חלקיקים בחומר (אוויר, מים ואף מוצק) המייצרת צלילים.

* סאונד דיאגטי – (קולנוע) סאונד שמופעל מתוך התמונה – לדוגמה רואים בחור מתקלח ושומעים מים
במקלחת

* סאונד אקס-דיאגטי – מחוץ לתמונה – למשל מוסיקה שאין לה מקור בתוך הסרט

* סטקטו/לגטו – מונחים מוזיקליים שפירושים, בהתאמה, צליל מקוטע (מנגינה בה כל צליל מנוגן בנפרד)
וצליל מתמשך

מבנה השיעור [115 ד'] :

חלק א' – 85 ד' - 15:00-16:10 – חלק א - צליל דמוי / מוסיקה כהשראה ליצירה חזותית

חלק ב' – 20 ד' - 16:10-16:40 – השראה – חושים – וסיכום המערך

חלק ג' – 10 ד' - 16:40-16:55 – משוב ומילות פרידה

חלק א - צליל דמוי / מוסיקה כהשראה ליצירה חזותית

פתיחת השיעור [15 ד']

השמעת נעימת נושא מהסרט HANNA

שאלה –"מה המוסיקה הזו גרמה לכם להרגיש?"

מראה טריילר של הסרט HANNA

<< צלילים יוצרים אווירה / תחושה / תחושת מקום [15 ד']

אווירה - נעימה, רגועה, מפחידה, מתוחה (בסדרות בתי חולים ישנם צלילים של פעימות לב ומכשירים)
משמיעה דוגמה - נעימת פתיחה של פסיכו

שאלה - "איזו אווירה הקטע מייצר?"

תחושה (חומרית) - בעולם המוסיקה משתמשים הרבה במונחים מהעולם חומרי / חזותי

תחושת מקום – אפקט של הד על צליל ייתן תחושה שאנו נמצאים במערה או אולם גדול

⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=UWd6wUh3mGo>
⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=Dj6zCJyTq2I>

תרגיל - מוסיקה כהשראה ליצירה חזותית [50 ד']

התלמידים יאזינו לשירים שהביאו ויכינו יצירה חזותית בהשראתם, מתוך התחשבות במושגים שנלמדו. בזמן שהתלמידים עובדים נאסוף את העבודות שהביאו משיעורים קודמים ונתלה על הקירות. הצגת תוצאות התרגיל כתערוכה - ליד כל עבודה שמים אוזניות המחברות לנגן איתו שמע התלמיד את השיר [5 ד']

חלק ב' - השראה – חושים – וסיכום המערך [20 ד']

מקריאים קטע כתוב בנושא השראה. מתוך הטקסט של מרב שין אלון.⁹
שאלה - מה מביא לכם השראה ? מה אתם עושים כשאתם צריכים לחשוב על רעיון מקורי?
מחלקים "דפי השראה". תוך כדי הקראתם – מפנים את התלמידים לדוגמאות מהשיעורים השונים באמצעות העבודות התלויות על הקירות.

משוב [10 ד']

⁹ מרב שין בן אלון מתוך מגזין אינטרנטי – "פרוססיה" #15 - <http://www.artmerav.com/Processia.asp?id=15>